

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИН КОМУНИСТИК ПАРТИЯСЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЫ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХОРАЙ КОМИТЕТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХОРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

№ 107 (3819) | 1957 ч. май 30, четверг | Өртөз 20 коп.

Шкоолаларда экзаменнер эгелээн

Бүгү областың шкоолаларында бүгү Сочтурда эге школадан 2 өөреничи чыган, а ол дугайында Торталык болгаш Сочтур көдө Сочтеттерин дарталары Ажы-оол, Сазыг олар калың-даа кемчел албаган.

Кызыл-Махалыктың ортумак школазы 1955—1956 өөредилге чыныгы түнелинде кынама чок бетелген болган. Оңд уламдан чедиге класска биология өөреничин экеменинге улуг четпестер илерөөн. Мынаарга өөредилге эргелекчи-ни турган, ам ол школадан директору эш Кулеванов четпес улуртаанындан бо өөредилге чыныгы чамына кол өртемнер-ниң программалары амгы экзаменнер хүнү келтиже чедир 20—30 шактар оза-дан турган. Башкы кылаарындан солчу-чортуу база бар. Чыжэ, бешки классың төрөдн дил башкымадан чүгө бо чыны бешки 3 кизи халашкан. Бо талазы-биле облоновон болгаш районуну улуртала-зында четпестерин дарың чалдыгын чу-гула.

Экзаменнерге кирип турар кол өртем-нериниң иштинде орус дил биле матема-тика чүгүлэ чери ээлеп турар. Со-циалисттик тургузушкунуң калың-даа-уластуңда амылдан турар кижиге дилди эш билери оң бектик културланы-чедип алырынга орушту амылдан. Ол ш-маш экзамен үеинде өөреничилеринин математика талазы-биле билини, олар ал-гебраның, геометрияның кол аргаларын калчаар шингээлп алганын хынаары чу-гула.

Экзаменнер үеинде далажыр, дүрөөр чоруктарың болдурбас, оңу организастык, бекте дениелге эртер. Чугу мылгы байдалар турда уруларның билини ам долдуу-биле болгаш бүгү талазы-биле шын илередип болур.

Өөредилге чыныгы дүргүзүндэ баш-кылар кынама амылдан, уруларның экзаменнерге эки бетелген дөш улуг кичээлгеин салып келген, а экзаменнер үеинде олар оон-даа артык күженини-ниң болгаш мергежилди амылданар. Экзамен комиссияларын салган не-мелде айтырлары хынама чалып, быжыр болгашын, билиниң болгаш уруларның программа булгаар өөрөгөн матери-алдарыңдан хажынас турар ужурут.

Шкоолалар өөредилге-кичиңдиге-лиг амылдан эки шынарны административ-метод-биле, бекиткен кулаар-биле чедип ал болбас. Экзамен комиссиялар болгаш башкылар өөреничилерин хары-мызынга азы бижикке амылданарга демекти салдыр эне-не хынама чалып бол-гаш харыма салгып болур, оңу школа-ларның билиниге малайдуштурер керек. Бо талазы-биле РСФСР-ниң Улус чыр-дымыкын министрствонун доктаалың чуркум школа директорлары, өөредилге эргелекчилери болгаш экзамен комиссия-ларын улуртучулары шыныгы бары-далаар хүлээлели.

Шкоолалар амылдарының бо хары-малың үеинде улус өөредилге орта-нының амылдарың бүрүт шкоолалары экзаменнер калчаар чоруп турарыңче улуг кичээлгеин салгып чүгула. Экза-меннерини баштайгы хүнүндө илерөөн четпестерин ол-ла дораз чалдыларыңа боттут кемчелерин айыр. Бо талазы-биле партия, совет, комсомол болгаш профес-иел организациалары база кичээлгеи са-лыр. Баштайгы хүнүндө экзаменнерге боттарының төлөөлөрү олуруштуруп, анда дуалажын турган, а оюндө илче канын-даа сагыш салбай баргылаар эртен чылагы шынаш байдалы бол-дурбас, анда хүн-бүрү кирип, дуала-жыр ужурут.

Экзаменнерин түнелин башкылар че-гуалыңе чугалажыр, илерөөн четпес-терин анда оларымчылың көөр болгаш оңу моон сонгаар болдурбас-биле боттут кемчелерин айыр. Ол шынаш мура-кын, мергежилди башкыларын дүржүлгө-н калбаргып чүгула.

Келир чагай үеин кылаары — бис-тиң аныма салгачыларымыстың амгы экзаменнерге чедипкиниң болуруа бу-дөдүс!

Бедик дүжүттү болурунга

БАРА-ТАМ. (Телефон-биле). Чаа-Хөл районуң «Тиндиге» колхозунда ногаа бригаданы олурутуулаң чогуту ейдө агрохотиктиг негелделер булгаар чорут-кан. Болжол бо чыны ол дуалаж ажи-агылдан биче эвес орулалыг болурун пландап турар. Оң шөдү өртөн чыдан

Тарылганың темпизин дүргедедир

Өвүр районуң «Кызыл туу» көдө ажи-агыл артык чакы тарылгаже өрте, андан организастыг кире-дө тарылганы деңиз оюм темпизин чорутуу турар. Артык бо чыны тарыр 100 гектар таралы култураларыңа чүгө 14 гектар артык чыжы тарыс.

База кыракта калбарган. Бо чыны картофалды 18 гектарга олурткан. Чүгө ол эвес,—огурец, согу-на, морков болгаш эске-дө ногаа кул-туралары 12 гектарга олуртунган. Ол бригада свежа, турнепс база олурткан, көк сулан 73 гектарда тарыс.

Артык дил улуртучулары хат борандың хүнүндө база тракторун урелип орта ажидавайы турарыңа ундараш, ам та-рыла чогуту 86 гектар тарылганын планын күтүдип шыдаар арталар бисте чок ди-жиңи турары кичээл-дө тарышпас.

ХОЙ АЖЫЛЫН УЛАМ ЫҢАЙ ХӨГЖҮДЕР БОЛГАШ ДҮК БҮДҮРЕРИН КӨВҮДЕДИР ДУГАЙЫНДА

эвилелдешкен болгаш автономнуг республикаларның, крайларның, областарның болгаш районнарның партия, совет, көдөз амыл-агы болгаш комсомол органның, МТС-терниң, совхозтарның директорларыңа, колхозтарның даргаларыңа, бүгү эр, хөрээжен колхозчуларга, совхозтарның ажилдакчыларыңа болгаш көдөз ажил-агының тускай эртемниглеринге

СЭКП Төп Комитединиң болгаш ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлелиниң ч а г а з ы

Эштер! Совет Эвилелиниң Комунисттик партия-ының Төп Комитеди болгаш ССР-ниң Министрлер Чөвүлели көдөз ажи-агы-ның ажидакчыларыңа Кыргызынга база 1956 чыдаң дүргүзүндэ ажиалдык түнелериниң болгаш мал ажиалдык продуктуларын бүдүрерин болгаш бекет-көөрүн улам ыңай көвүдөдир талазы-биле кемчелерин дугайында доктаалыга партияның Төп Комитединиң сентябрь (1953 ч.) Пленумунун соонда эртен чылдарың дүргүзүндэ көдөз ажи-агы-га кылдыңган ажиалдык дугайың бистик улуртуска тодарай чугалап берген.

Сөөлү чылдарың дүргүзүндэ тараа бүдүреринге бистик чүртүсү дика улуг чедипкиниң чедип алган. Кол нур-гулайыңда кур болгаш куруккан черле-рин шингээлп ал турган, сөөлү үш чыл-дарың дүргүзүндэ тарыла шөлдериң, 37,5 миллион гектарга калбарганың чу-гулаарга-ла четпир 1956 чыда тараа бетелкөөр 1955 чыдамыңа улур бир миллион пуд ажи көвүдөн. Бисте тараа чедипс дөш чүгө чок, хоорайлары, улутур төптеринге болгаш чуртукчалыг эске-дө черлерге хлөбп урутук чок са-дылаарың организастаан. Ам ажи-агы-н улутуртунге хөрөгөөр тарааның четпир куртуларың бис, бо чыны тарааның күртүе куртуларың дика көвүдөдир, улус-демократия чурттары бистик өн-үстөривиске эргөөн чүгула кемчелди тарааны тусайлаар арталып болган бис. Тараа бүдүрерин моон сонгаар-даа көвү-дөдир, өвүр турар мал ажиалыңа концент-растаан, а ол шынаш шыныг кемчелерин бүдүрерин көвүдөдириниң орулажы-ны шингээлп ужурут бис.

Сөөлү ий чылдарың дүргүзүндэ сүт бүдүреринге база дыка улуг чедипкини-н чедип алганың. СЭКП ТБ-ның я-варь Пленумунун колхозтарга бир ине-тен-не сүт саалдыны талазы-биле 1960 чыда доктаалыңга онзалгаларың керек кырында 1956 чыда-ла барык күтсетия-тен. Колхозтар үш чылдарың дүргү-зүндэ сүтүң ийити саалды 1,9 катан көвүдөн. 1956 чыда ажи-агыларың бүгү категорияларың талазы-биле сүт бетелкөи 1953 чыдамыңа улур 1,7 кат-тап, а колхозтар талазы-биле — ий ажи катан экен. Ам бүгү-ле хоорай-ларга, улутур төптеринге болгаш ажи-а-лың сууртары сүтү урутук чок салы-лаарың арталы тургустуну турар.

Эт-биле байдал бисте сөөлү үгө че-дир багай турган. Эт бүдүрерин бисте күжөчиг мындыг кемчелдерге көвүдөдип шыдаан бис. 1956 чыдаң дүргүзүндэ чурта эт бетелкөөр ийитин-биле чүгө-ле 9 хуу көвүдөн. Партияның Төп Коми-теди болгаш ССР-ниң Министрлер Чөвү-лели көдөз ажи-агыда ол хожудаа-шыңче партия, совет органның, көдөз ажи-агы ажидакчыларың, эр, хөрө-жөн колхозчуларың, МТС-тер болгаш со-вхозтар ажидакчыларың кичээлгеин көдөз ажи-агы ажидакчыларыңа. Кыргызынга болгаш ылаңыңа 1956 чыдаң дүргүзүндэ ажиалдык түнелериниң болгаш мал ажиалдык продукту-ларын бүдүрерин база бетелкөөр улам ыңай көвүдөдир талазы-биле кемчелер-ниң дугайында доктаалыңа улаандырган. Сөөлү каш айларын дүргүзүндэ эт бү-дүрерин хөрө экижиң эгелээн. Этти бетелкөөр болгаш сазып алыр талазы-би-ле бо чыны бирги кварталың планын хөй-хөй чылдарың дүргүзүндэ бир-ле дугаарыңа чүгө долду эвес, харын 11 хуу ажи күтсетия-тен, а 1956 чыдаң бирги кварталы-биле дөшкөөр 45 хуу хөй бетелкөдөгөн чугалаарга-ла чет-пир. Бир эвес көдөз ажи-агының ажи-а-лдың 100 гектар черлеринге хама-арыштыр айы-бир колхоз 20—30 цент-нер эт бүдүрүткөргө өртөн чыны улуг чедипкини кылдыр салат турган болза, бо чыны муң-мун колхозтар болгаш со-вхозтар көдөз ажи-агының ажиалдыг 100 гектар черлеринге хамаарыштыр 50—70—80 центер, а чамгыштар ха-рын 100 центер этти бүдүрүлөр.

Эт айтыры бистик чуртувуска ая-не кыска хуусада чедипкиниң шинтир-тегин турар, мынаган бисте чүгө иштики хергелдерге четпир өстөг бол-ур эвес, харын эйтин дыка хөй күр-не куртуларыңа тургузар база эйтин болгаш эт продуктуларын чамгызыма-лаштын салгыта тусайлаар арталыг бо-лур бис деп бузурал-биле чугалап болур.

Амгы үдө хөй ажиалы хөгжүдериңе озаа кичээлгеин салгырың мырнай эргөөн чугулазын туруп келген. Сөөлү үш чылдарың дүргүзүндэ чуртка дүк бүдүрер ажи-агыларың бүгү катего-рияларың талазы-биле 13 хуу көвүдөн база ажи-агының бөрааның чорунун өскөн-биле холбаштыр дүк бетелкөөр 25 хуу өскөн турмажол, чуртка дүк ам-лаа чедипкени турар-дир. Бистик социали-стик көдөз ажи-агыныста бар кайган-чык улуг арталың барыдалаң кереш,

колхозтарда болгаш совхозтарда хөй ажи-а-лың хөгжүдөдөдир болгаш дүк бүдү-рүдөдир оюм темпизини калың-даа боттут чыдааганнар-биле тайылбыр-лап болбас.

Хөй ажиал дүргөн өстүчөл мал ажи-а-лымын адырларың бирөөн болуп турар болгаш ажи-агы-херекти эки таарыштыр тургузар болза хойларның баш санын чамгыс чыдаң дүргүзүндэ беш херек кырында бети дөргө-ле бүдү чартык ка-пат көвүдөдир арталыг болуп турар.

Нарын болгаш чартык нарын дүтүт хойлар талазы-биле төртүр 100 хойлар-нык чыда тау 140—170, а ылаңыңа роман уксааның бөдүт дүтүт хойлар-нык талазы-биле 200 ажи болуп турга-ның эвеш эвеш чикелерин куртуу болур. Мындыг чикелер бар. Ставрополь крайың «Большая» совхоза нарын дүтүт төртүр 100 хөй бүрүздөн-не ор-тума-биле 142 хураганнар, а эш Харе-конун хойжы бригаданыңа—157 хураган-нар алдыган; Херсон областың Каланча-районун «Зановит Ильяча» колхозунда эш Спильныйн хойжы бригаданы төртүр 100 хойлаңа 151 хураганнары алган; Киргиз ССР-ниң Сөөк районуң «Угу-руш» колхозунда эш Көкшөбөевтиң хой-жы бригаданы төртүр 100 хойлаңа 144 хураганнары алган; Ростов областың Ременский районунуң база-ла нарын дүтүт хойлар өстүрү турар 17-ти парт-конференция аттыг колхозунда хойжы эш Самоселов төртүр 100 хөй бүрүздөн-не 140 хураганнары алган. Семипалатинс-кий областың Уржар районуң «Красные горы» орл» колхозунда эш Барыкбаевти-н хойжы бригаданы төртүр 100 хойлаңа 136 хураганнары алган; Чита обла-стың Нерчинский районун «Боевик» ко-лхозунда эш Коротовиң хойжы брига-даны 155 хураганнары алган. Ярослав-ский областың Романовский болгаш Яро-славский районнарың роман хойлар өс-түрү турар колхозтары төртүр 100 хөй бүрүздөн-не 225 хураганнары; ол-ла областың Мышкинский районун Сталин атыг колхозу—284 хураганнары алган, а Илский районунуң Язырын 9-у аттыг колхозунда хойжы эш Бухалова тө-ртүр хөй бүрүздөн 4 хураганнары алган.

Хойларын баш санын дүргөн өстүр-риниң мындыг арталары туржубе, чуртун колхозтарыңа болгаш совхозтарыңа ни-кити-биле хойларын саны сөөлү үш чылдарың дүргүзүндэ барык көвүдөдөн, а чамгыс республикаларга, крайларга болгаш областтарга харын эвешкөөн. Ол чорук хөй саныг хойларын өткө херек-леп чугалааның түнелинде болдунган деп дугалап болур чалавас, ичээлжөк хойларын өткө херектеп дугаары база-ла шөдүр көвүдөдөн. Мынды болганда, чү-вөниң ужуру мында эвес-тир.

Мал ажиалың бо кончут чугула ады-рың хожудаашкыны ол айтырыга шинтирил чор оваажып турар болгаш ажи-агы-херекти чедипкиниң болуру практиктиг ажи-агы-херектиң хажы-нааржыр ССР-ниң Көдөз ажи-агы ми-нистерствонун, ССР-ниң Совхозтар министрствонун талазында база бирги ээлчеге чер-черин партия болгаш совет органның, колхозтар баштаар черле-рини, совхозтар улуртучуларың тал-азында хөй ажиалыңе чогуту кичээл-геин салбай келгени-биле тайылбырла-тынар деп СЭКП Төп Комитеди болгаш ССР-ниң Министрлер Чөвүлели санап турар.

Чер-черин партия болгаш совет орта-ның талазында хөй ажиалыңе кичээлгеин чогуту элөөн хөй таарылгалар-да колхозтарың улуртучулары болгаш колхозчулар хөй ажиалы-биле бузуп кы-зы ажидавас чорукка чедирген, мына-ган ол адыр хөй-хөй республикаларын, крайларың болгаш областтарың колхоз-тарында сандаргай, чүгө орулажы чок эвес, харын каражалы болтулап турар алган. Хөй-хөй ажи-агыларда улуг малдык кончут хөй хараашкыны, чаш малдык ажиал улуг чидирин, төртүр хөй-ажиалы хөй кызыраашкыны чыл тууду болдуруу турар, а ол дөш чикел чорук-тарга төтөгөөлөшкөн болгаш оорашкын база нежеки турары ховар эвес. Оң соонда ол бүтүнү контроль чок чорутуң түнелинде ажи-агы-бүртүн чалаар болур ажиалыңа болгаш эске-дө чидиритер-ге хамаарыштыр үндүр болуп турар.

Мынды болганда чүвөниң ужуру ону чамгыс эштерин тайылбырларың ора-далашы турары мынаш боттут чыдаа-ганда болбай турар мынажыл. Оң чыч-далааң болза хойларын баш санын өс-түрү болгаш дүк бүдүрер талазы-биле чамгыс черде таарып урутулуп турары-мысты-дыр, ол дөргө колхозчулар бол-гаш совхозтарга хөй ажиалы хөгжүдери-ни айтырларыңа организастыг сая-лаарашкы болуп турар-дыр.

Чикээлге, хөй ажиалы хөгжүдериң

ге кайганчык улуг арталарың. Казах ССР-те сөөлү үш чылдарың дүргүзүндэ колхозтарга хойларын болгаш өштүлөр-ниң баш саны чүгө көвүдөдөн эвеш, ха-рын оон туржубе 1,1 миллион баш эвеш-көөн чоруту оон өскөөр калчаар тайыл-бырлап болуру. Ол-ла төвүн дүргүзүндэ Грозин ССР-те хойларын баш саны кол-хозтарга 34 хуу, Дагестан АССР-те бо-лаң Чалов областа—18 хуу кызырла-ды. Хойларын баш саны кызырлар чор-уту Таджики ССР-ниң, Башкыр АССР-ниң колхозтарыңа, Молотов, Свердловск областтарга, Сибирин хөй-хөй областа-рыңа база болдурун.

Бир эвес хөй ажиалы хөгжүдериң өсү-дүт септир алган болза Украин ССР-ниң, Арман ССР-ниң, Киргиз ССР-ниң, Ставрополь крайың, Ростов, Сталинград, Астрахан, Саратов, Куйбышев област-рын колхозтары болгаш совхозтары дыка хөй хойларды болгаш дүк бүдүрерин кө-вүдөдир болур турганы маргалдаа чок.

РСФСР-ниң төп болгаш соңу-барын талазы областтарың, Баатый кызының республикаларыңа болгаш Белоруссияга хөй ажиалы хөгжүдери ажи чок деп сөөлү чылдары мынаар санап турганын шын эвес кире. Ол областтарың болгаш республикаларың хөй урутулуп кол-хозтарыңа хойлар 1953 чыда амгызын-га бодалга дыка хөй турган. Бо адыр-би-ле өсүдү амылдан турар кара-доруа-тык эвеш куржалың ол-ла областтарыңа байдал бир азы. Боттарың бойдус байдаларың талазы-биле оларын-биле көдө төп областтар чүгү-дө-биле-ла ыла-галбай турар. Туза болгаш Рязань областтарың чикээлден ол чорук илдеп болуп турар. Туза областың колхозтарыңа хойларын баш саны сөөлү үш чылдарың дүргүзүндэ 20 хуу болгаш Рязань областыңа—25 хуу кө-вүдөн, а хөй ажиалы хөгжүдериңе ха-рын-даа дөргө байдалдарың Бострова бо-лаң Ярославль областтарың колхозтары-га хойларын баш саны 40 хуу өвөшкөөн. Иваново областың колхозтарыңа хойлар-ны баш саны 33 хуу, Калинин обла-стыңа—24 хуу кызырлаган. Зетон ССР-ниң, Латвия ССР-ниң, Белорус ССР-ниң, Балуа, Владимир, Горький областтарың колхозтарыңа хойларын саны кызырла-ган. Рязань болгаш Туза областтарың колхозтары сөөлү чылдары сүт бүдү-рини дыка көвүдөдир чоруту чедип алга-ны болгаш оң-биле чегерелестир хөй ажиалы чедипкиниң чоруту турары билиниң болгай. Адыраары мынаар дүштүрү таарыштары ажиалыг бол-гаш ажи-агы талазы-биле чогучалыг деп олар шын санап туралар. Мынаган чүвөниң ужуру калың-даа өнөзгай бай-далдарың чогуту эвеш, чамгыс област-тарда болгаш республикаларда мал ажи-а-лың сандарашкыны чамгыс чыдаа-тарың болгаш агарып шынаштарың орадалашы турары «дүштүр мыч-ыраашкынында» болгаш кичи куртуң аарылгалында эвес, а чүвөниң ужуру болза улус ажи-агының ол кончут чугула адырааже кичээлгеин чогуту болуп турар.

Чүвөниң ужуру болза география бол-гаш бойдус байдалдарыңа-даа эвес, харын кайы-бир ажи-агыда хөй ажиалы кайы кире эки тургусканында болуп турар. Чи-жэ, Казахстанга болгаш Белоруссияга, Ставрополь крайга болгаш Вологда обла-ста хойларын саны ажи-агы болурунда эске-дө чок, ичээлжөк чер болганда чо-гуур саныг хойларын баш болуру бол-гаш хөй ажиалы бекит орулалыг алыр кылып болуру маргалдаа чок.

Хөй ажиалың хожудаашкының кол чыдааганларың бирөөн болза хойлар-ын болгаш чок-ла кыска четпир кемчел-дир чекер чок, деритинген кызырлар, чо-гуур ажиалга чок артырар турары болур. Казан малдык өсүм өгөлөй бөргө, пар-тия болгаш совет органның улуртучу-лары чыдааганнар билиниң турда-ла, өлүмшөөлөшкөн чыдааганнарын тола-ралы-биле тусай өртемниглерин ажи-а-гы-бүрү хевирин бригадалары болгаш эсепчиаларың чорудары негеп тура-ры ховар эвес. Кызын хойларын уруту-ла чедир чектерейн турар, күш-ажиалы багай организаста болгаш ажиалга эе-лериң салгыт чок чоруктарың болуру ту-рар мынды ажи-агыларга дөшкөндө ба-рын малдык арып басыраашкыны бол-гаш баш санын азып хараашкыны бо-луп турар, чүгө дөргө малдык өскө чү-вөниңге бодалга, хойларын арып басыраашкыны даштык хевирин ба-рыдалаң тодалары элөөн берге, мына-ган чүгө бүрү бодалыңыз болгаш тускай өртемниглер чорударың негелделер эгелээр. Шанда тараачынар тодалары-га кылымда кодаңа арып басыраан хөй-а-жы өстүрү келбөөн кире деп кончут болуру арганы херектеп турганар. Хөй-а-жы калжаларың ажиалың дүндүрениң мурунда ажиал өштүргө чөтүт бек-ке доога мын салып турган, мынаган

бүгү-ле калды хойлар ону белең-биле ар-та калып бөөр турган, мынаарга азыг болгаш арып басыраан хойлар ону арта калып шыдавас турган. Коскак хойлар-ны тускай болж кылдыр үзүп, чамгыс үдө нежеки кемчелерин турган болгаш база даган ийити кодаңе дедир кырып тур-ган. Ол дөргө эртемниң ужуру-дүзүмүзү күлөөн көрбөс болгаш бистик тускай өр-темниглериниң ролун кууд көөр дөшн ол эвеш болуру ийин; мал кемчелери баш бурунгаар бетелес албаан черлерге хой-лар арып басырай берген турда, мал кемчелери дилеп тыларың өргөмө чү-гулазың... дугайында сүмөдөн эске, тускай эртемниң кичи боттут дүзү көрү-лөргө берге.

Хөй-хөй республикаларың болгаш об-ластарың колхозтарында болгаш совхоз-тарында хойларын дүштүр продуктуу элөөн баш чылдарың дүргүзүндэ дөшкөн кууду болуп артып урутулганыңа. Чи-жээлге, хөй ажиалың саймалангай районнарың Дагестан АССР-ниң колхоз-тарында эртен чыдаң дүргүзүндэ бир хойдаң-ла ортума-биле чүгө 1,8 кило-грамм дүштү, Башкыр АССР-ниң колхоз-тарыңа — 1,9 килограмм, Казах ССР-ниң, Киргиз ССР-ниң, Краснояр крайың болгаш Чалов областың колхозтарыңа—2,1 килограмм дүштү кыргын алганын мы-наш мынды чоруту болдуруп болур бе-мыш.

Дүк бүдүрерин дыка көвүдөдир хой-ларын уксааның өкчидер-биле сирий калбаалыг. Херөөн облыстың Генический районун Сталин аттыг Ленин өрдөниң колхозу нарын дүштү хойларын өстүрү турар. Мында чыл тууду-на хөй дүштү бу-дүрү турар. 1956 чыда бир хойлаң-на ортума-биле 5,5 килограмм дүштү кырган, азы көдөз ажи-агының ажиалыг дүштү 100 гектар черлеринге хамаарыштыр 343 килограмм дүштү бүдүрер, ол-ла об-ластың Генический районун Свердлов ат-тыг колхозунга хөй бүрүздөн-не 6,1 ки-лограмм дүштү кырган, азы 100 гектар-га хамаарыштыр 420 килограмм дүштү бүдүрер. Ставрополь крайың Ипатов-ский районун «Советское руно» деп ур-тай хөй совхозунда 1956 чыда хойдаң ортума-биле 6 килограмм дүштү, азы кө-дөз ажи-агының ажиалыг дүштү 100 ге-ктар черлеринге хамаарыштыр 509 ки-лограмм кырган. Алтай крайың Руб-цовский районун «Стрела Советов» ко-лхозунда эш Михайловичиң хойжы бри-гадазы төртүр хөй бүрүздөн-не 7,8 ки-лограмм дүштү алган. Киргиз ССР-ниң «Улахо» совхозунда эш Исмаиловтиң хойжы бригаданы төртүр хөй бүрүздөн-не 6 килограмм дүштү ал турар. Ставо-поль крайың Ипатовский районун «И-патлетова» колхозунда хойжы эш За-новитиң чогуту дөшкөндө хойдаң ортума-биле 7 килограмм дүштү кыргын алган. Мынаарга нарын дүштү хөй ажиалы хөгжүдериңе таарычалыг бойдус бай-далдарың хөй-хөй областтарга, крайларга болгаш республикаларга, ылаңыңа Казах-станда, Сибирде, Поволжьеде мынды хөй-а-жы ажиал элөөн болуп турар. Эне-не үе-ли дүштү бекит кыргылганын берип ту-рар улам-ла хөй нарын болгаш чартык нарын дүштү хойларын болур ужурут бис, а ону чедип алыр төлөдө тус-тус черлерин өдүтү дүштү хойларын бекит продуктуу нарын дүштү эң дөргө у-сааларың бүдүрүчүлөр-биле кайла-штырарың калба-биле практикалаары эргөөн чүгула. Узбек ССР-те, Туркмен ССР-те, Таджики ССР-те болгаш Казах ССР-ниң муруну талазы чамгыс районнарыңа караула хөй ажиалы хөгжүдөр керет. Тон кылыр кештирил болгаш эйтин, чамгыс хойларын өстүрү турарыңа районнарың оларын шынарын экижи-риңе болгаш продуктууу бекитериң-че база улуг кичээлгеин салаа чогуту. Областы, край, республика бүртүгүнө бо-дунуң урелиг хөй ажиалың суутуру тургузар. Хөй ажиал саймалангай черле-рин район бүртүгө урелиг хөй ажиалың фермалары болур.

Бистик чуртувус өзү, улутуң херек-лелери улагың турар. Шуут-ла он чоо-ку үдө улус көдөз ажи-агының бүгү продуктуларын четпир кемчелге алган, чүк кылдыңг пөстөр дугайында айтыры-н чилин-биле тургузуп келир. Хөй ажи-алың дамчыштыр бисте болза чүгө ол-ла эт айтырың эвес, харын кол нургулай-ында бистик совет узуузувустун эки. бе-дик шынарың өстөргө өшү турар чегерелдерин хандыр төлөдө, четпир кемчелди дүштү азырың айтырымын база шинтирлээр ужурут бис.

Ол айтырың чедипкиниң шинти-рилээр төлөдө бүгү-ле таарымчалыг байдалар бисте бар. Ам бүгү-ле ажи-а-жы херек партия, совет болгаш ажи-агы-лы органның, колхозтар баштаар чер-лерин болгаш совхозтар улуртучулары-ны талазында алдыган турар ужурут организастыг кемчелерден хамаарал.

(Уланчызы 2-ги арна

СЭКП Төп Комитетинин, болгаш ССР Эвилелинин, Министрлер Чөвүлелинин, чагаазы

(Төңүзү).

Хой ажылынын айтырларынын канчаар көөрү үндөсүн биле эскерткенин черлерини партия болгаш совет органдарында СЭКП Төп Комитетин болгаш ССР-нин Министрлер Чөвүлелин ийген тур. Ол азыркы көңүлдери-биле холбалыг бүтүлө айтырларынын оожумнадыга чок көөр, хой ажылынын форма болгаш хойжу бригада бүтүлө, колхоз болгаш совхоз бүтүлө амы-херектеринин байдалын тодоргалы илеридер херек.

Партия болгаш совет органдар хойларын баш санын көвүдөдир болгаш оларын продукттуун беддер талазы-биле практиктик кемчелерин амылал кылып болгаш хүлөөн ап турган, бо чагаан колхозтарга, совхозтарга, МТС-терге, каларчылар бригадаларында, хой фермаларында калбаа-биле чугаалажып көөрүн организастары эргежок чугула.

СЭКП Төп Комитетин болгаш ССР-нин Министрлер Чөвүлели моон-биле кады хамыктын мурунда дараажындагы айтырларга кичээлгеини угандырары эргежок чугула деп санап тур.

1. Колхоз болгаш совхоз бүтүлө хойларын баш санын көвүдөдир дээш демөөсиди ам калбартып, хойларын баш санын болгаш дүктү бүтүлөдир көвүдөдир талазы-биле моон мурунда чогаатын планнар шийтирилди-биле өдө көөр херек. Ол планнарны кабинетке олтурган алгаш, мал ажылынын кол амылалчыларын киргизген чокка чогадып турган ховар эвес. Ону чогадырда, бар турар хойлар бисе чүнү берип болур дугайында өң дээр аргаларын эвес, харын өздүгүн өрткөн чыгардыгы хуу-зун уг-штып кылдыр барымдаалы ап тургулаан. Ичээрларга хойларын баш санын көвүдөдир ол хуулар чок болза оранчок бичи тургулаан, чок болза харын дедир болур, хой-хей амылалчылар, бүдүн районнарга болгаш областтарга хойларын баш санын дыка кызырып турган болгаш оң учурунда, чижээлээрге, баш санын 15—20 хуу өздүгүлүг болур кылдыр өртүп турган чэрсе улуг кылдыр санатын турган. Бо херекти мырнай эске байла-биле тургузуп, хойну баш санын өрткөн чыгардыгы өздүгүн хууларын барымдаалы эвес, харын хойларын баш санын болгаш дүктү бүтүлөдир улау-биле көвүдөдир төлөөдө, бүтүлө бар турар аргаларын ач улуг-биле амылалчыларын барымдаалы кып херек хойларын хураганнары таарымчалыг доозулган турган дээш кемчелерин амыр. Ичээрлар-даа ам эн-не кол чүе — хойларын бүтүлө баш санын камгап амыр болур. Бо херек талазы-биле харымсалга чок чорукту шийтирилди-биле ууттаар херек. Колхозтар болгаш совхозтар фермаларында улуг-даа хойларын, оларын чаш төдөрлөдир-дээ өлүгүн чалгыс-даа таварылгазын чугаалажып көрүшкүн болгаш чогутур кемчелер алышкыны чокка артып каап болбас.

Хой ажылы хөгжүдериин херөөн шийтирилди-биле өдүл алыр төлөөдө, черлерин хой-хей партия, совет болгаш көдө амылалчы органдарынын амылалчы ховар эвес бар болуп турары ышкаш, мал ажылынын бо азыркын талазы-биле үлөсүл амылал чорукту болдуртуп болбас. Хой ажылында херектин өлүгү байдалын дугайын амыр үдө хой-хей улуртукчулар статистиктик сая-түндөдир, ээ-чегиди мөдөөлөдир, болуна берген байдалы өдүл алыр арга бары чок аларган турда, улуг оозаашкыны-биле билип ап турарлар. Удуртулган ыныг канчээрлар аргаларында чалбар херек. Удуртукчулар болза хой фермаларында, колхоз хойларга, олар-белчирге түргүчү болуп, амылал-херектин чедикшиктерин шийтирилди турар кижилер-биле карылажып турар херек, ийтинин амылал-агынын ол чугула амырнын экижип-ринге оперативтик саяларын чедирер төлөөдө мал ажылынын байдалын дугайын мөдөөлөдир эвес, харын амылал-чы, практикадан билип ап турар ужурут.

Хой ажылы саймаланган болуп турар колхозтарын, совхозтарын, районнарын амылал-агы амылал-чоруктагынын түндөдир үлөсүл херекте, кол көрүгүдериин ийтинге көдө амылал-агынын 100 гектар амылалдыг черинге өвөшкүр дүк бүтүлөдир, бир хойдан дүк кырып амыр болгаш хой ажылынын эске-даа продукттуун бүтүлөдир база кирер ужурут деп СЭКП Төп Комитетин болгаш ССР-нин Министрлер Чөвүлели санап тур.

2. Хойну баш санын дүргени-биле көвүдөдир херекте тертү хойларын кызырап чорутуу ууттаары улуг чугула ужу-дузалыг болур. Хой-хей республикаларын, крайларын болгаш областтарын колхозтарында болгаш совхозтарында элөөн каш чыдарын дүргүтүлүс чүе тертү хойлардан 60—70 хураганнар ап турар чорук-биле моон солгаар аптешип болбас. Ийинг байдал хойларын баш санын көвүдөдир эстеринче кичээлгеини салбап турарынын түндөдир болур. Хойларын өдөрлөгөдир чогутур өлүгү болгаш эки организастын-биле чорудары — хойну баш санын көвүдөдирини ол чугула негелдир болур, а ичээр-мыже бо херек чогуч сандардан турар турар болгаш хойларын өдөрлөгөдир хамдыг хуулаарда чорударын, бүтүлө-

чү-көшкарлар херектин санын-биле бар бе баа оларын шийирип калдыгы, хойларын тарып бооздарын чорударында херексел-ашпаарат болгаш бажын-балгат белеткетинген бе баа өдөрлөгөдир чогутур өлүгү болгаш эки организастын-биле чорударында эргежок чугула эске-даа-хемчелер талазы-биле херек калдыг болуп турары дээрин колхозтарын, МТС-терин болгаш совхозтарын хой-хей улуртукчулар болгаш чамлык тускай эртемнигер-даа мырнай билбес болулап турарлар. Бо чугула айтырнын ичээр харымсалга чок көөр чорукту ууттаар херек.

Чамы чорутууган хураганнашкында бооздарга тертү хойларын кышкы алдарга хураганнашкыны артык амылал болуп турарын Ставрополь крайнын баа ол ышкаш эске-даа крайларын, областтарын болгаш республикаларын хой-хей колхозтарын болгаш совхозтарын практикамы көрүтүп турар; ичээр кылдыра тертү хойларын хой үлөсүл көвүдөдир, улам быжыг болгаш эки дорукта артык шийирилди төдөр тертүлөр. Кыжын тертүгүн хураганнары ол-ла чамын июль айда кырып болур болгаш олар белк шийирилди дүктү берип болур. Мынчанга тертү хойларын кышкы хураганнашкынын калбаа-биле негелдиринче хемчелерин ам амыр херек.

Тертү хойларын кызырап чорутуу турарынын херекте эдериинг мурунун үндөсү хойларын нотаан хемчелер-биле хемчелери чогуч чугула, ол дугайында тертү хойларын турар турар калбарларын чогучта өлүг-сиген тарылыгы чорудары эргежок чугула.

3. Тертү хойларын болгаш оларын чаш төдөрлөдир хемчелери-биле холбалык бүтүлө айтырларын доп-дараан шийтирилди, шийтирилди турган, чалгы үдө баа кол нурууна ам келир кышкы мал чедикшиктерин тургузурарын айтырларын доп-дараан чугаалажып көөр херек. Хойларын чедикшиктер чедикшиктер хойларын турган, хой ажылы көдүрүп шыдаас болгаш бисе херектин санын-биле дүктү ап шыдаас бис. Бүдүн, хоолууг болгаш көчкөртүг хемчелери куралыларын негелтин турар санын-биле тургузурарын айтырларын чогуч чугулазы-биле бола болза чогуч.

Хойлар концентраттыг болгаш хоолууг хемчелер чокка ажырас деп чамлык амылалчылар шын эвес санап турар аларганнар. Ол хемчелери практикадан болгаш мурнакы дүргүлөгөн негел турары ышкаш мыча санын-биле белеткен ап турар херек. Моон учурунда бүтү мал ажылынын-даа, ылыгы хой ажылынын-даа хөгжүлөдө мал чедикшиктерин сурдуулап шийтирилди турар дээрин партия, совет органдарга, эр, херээжен колхозчуларга, МТС-терин болгаш совхозтарын амылалчыларында, көдө амылал-агынын тускай эртемнигеринге салындарын эргежок чугула деп партиянын Төп Комитетин болгаш ССР-нин Министрлер Чөвүлели баа санап тур. Чалгыс-даа гектар чег амылал чокка артып калбазын дээш колхозтарда, совхозтарда черлерин өң дээр-биле амылалчыларын айтырларын бирде-бирөө чокка көөрү, түс черин байдалдарында таарымчалыг чогучу хемчелерин шийтирилди хемчелерге едиптирилди, амылал чарыкталарын өң эвөөс турда, улуг санын-биле боор ыныг култураларын өстүрүп колды бол-дап турган, тарылга шөлдеринин тургузуп шын тодорайларында колхозтарга болгаш совхозтарга дуулаары эргежок чугула.

СЭКП Төп Комитетин болгаш ССР-нин Министрлер Чөвүлели кукуруза бүтүлөдир кичээлгеини баа катап угандыр-мып тур. Ол култураны тарып өстүрүлгөн амылалын ам бүтүлөдир турган херек-даа чок, ол култура болуун амылалын болу көргөсүн болгаш ам колхозтарга баа совхозтарга бүтүлөдир турар эске бүтү мал чедикшиктерин мур-нунга болуун артык амылалын ол көргөсүн.

Бистин чүтүлүсүн көдө амылал-агынын чорудуу турар бүтүлө районнарында кукурузаны бүтүлөдир болгаш оңу бүтүлөдир херек дээрин ам тодорай. Кукуруза каа-даа өлүг үлө болур болгаш чамлык чеге тарага болгаш нотаан масса кылдыр, эске чеге — чүгө нотаан масса кылдыр, чамлык чеге мочкалар хой санын кылдыр, эске чеге — мочкалар эвөөн кылдыр, гектар шөлө өңө хой санын хемчелерге едиптирилди ол берип болур. Ичээрлар-даа эске калдык-даа култураларга бооздар хемчелерге едиптирилди болгаш совхозтарда кукурузанын чамлык дүктүлүн ап турар. Ол дугайында кукуруза боу эвес, харын кижилер, бирги өзөгүлө ол култураны амылал кылып турар улуртукчулар бүтүлөдир. Кукурузаны эки өрөөн алган болгаш оңу бүтүлөдир шийирилди алган черлерде ол аакоз улуг түндөдир берип турар. Ичээрларга, кукуруза дугайында чүгө шуугаазыннар ам-даа түргүчүлөшкөн турар черлерде ол ам-даа негелдир, кукурузанын болуна бар артык улуг аргаларын буугаар оң көрүтүп болуу дуула-жамыны мал ажылы көдөрлөгөдир херекте өл берип турар.

Тараа-даа кылдыр, кол нурууна нотаан масса кылдыр хой санын мал чедикшиктерин кукурузаан ап турар муң-муң амылал-агыларын маңа чикес кылдыр көрүтүп болур. Чүтүлү нитири-биле-даа амыр, мал ажылынын продукттарын бүтүлөдир көвүдөдир талазы-биле шийтирилди ролду кукуруза маңа-ла ой-наан. Бир эвес бисе кукурузанын тарылгалары моолуг эвес болуп турган 1953 чылда чүтүлү колхозтарында чүгө 28 миллион тонна силос белеткөөн турган болза, 1956 чылда кукурузанын тарылгазын калбарынынын түндөдир 63 миллион тонна силос белеткөөн.

Кукуруза-биле хойларын хемчелер дээрин дугайында чугаалажып шийи эвөөн таймлырлар херек. Кукуруза хойга баа-ла чогуч эки чам болуп турар. Хойларын кукуруза силос-биле эл-бекшилдиг хемчелери хойларын дүк талазы-биле продукттуун улуг көвүдөдир хандыр, тертү хойларын талур чорутуу беддер болгаш хойларын чаш төдөрлөдир эки өлүгүлөгөн дуулаар дээрин Ставрополь болгаш Алтай крайларын, Украин ССР-нин, Киргиз ССР-нин болгаш эске-даа областтарын, крайларын баа республикаларын дүргүлөгөн көргөсүн. Хойларын баш санын чедикшиктерин силос-биле хандыртылган турарын чедик амыр херек.

Чем суурун айтырнын, мал чедикшиктерин култураларын тургузурарын айтырнын күргөсүн тараа белеткөөн болгаш салып азырын эвөөдөдир турган шийтирилди ужурут деп партия, совет, көдө амылал-агы органдарынын чамлык амылалчылары шийи эвес болуп турарлар. Хоорайларын болгаш үлөтүр төдөрлөдир чүтүлө чонун тараа-биле баа тараа продукттарын-биле хандырарын таарымчалыг чорудар төлөөдө, күргөсүн херектин кулавырларын бар турар төлөөдө, баа дамытын садыга эргежок чугула санын тарааны үдү алыр төлөөдө, күргөсүн моон солгаар-даа тарааны кулавырларын көвүдөдир ужурут. Мал чедикшиктерин култураларын, концентраттыг хемчелери кулавырларын тараа култураларын немей бүтүлөдир, оң дүктүлүг беддеринин күсөлди болгаш кол нурууна кукурузанын тарып өстүрүлгөн түсөл-биле дүгүлөгөн турар ужурут.

Ам, мал ажылында бүдүн, хоолууг болгаш концентраттыг хемчелер херектеги тодорайларда, хой ажылынын херектедир бааланган дашкаар артыр каап болбас. Хойларын хемчелери-биле амылал-агынын херектедир санын-биле, чогуч маңа-ла кулавырлар-биле белеткөөн эргежок чугула, олар-белчирлерин болгаш ситен негелдир экижидер талазы-биле амылалын калбаа-биле дегеретсе чогуч.

Кышкы оларларга мал чедикшиктер маңа-ла кулавырларын тургузурарын айтырнын өвөөлөн чугаалаз чогуч. Черлерин хой-хей партия, совет болгаш көдө амылал-агы органдарынын талазын-дан бо херек талазы-биле түрүп болбас харымсалга чок чорукту болдуртуп турар. Кыш хуу болур, улуг хар болгаш шуурганнар болбас деп болган чок-ла ийген алгаш, колхозтарын, совхозтарын, районнарын болгаш областтарын улуртукчулар болза ситени болгаш мал чедикшиктерин эргежок чугула санын-биле белеткөөн болгаш хойларын кыштан турар черлеринче оларын өстүрүп чедирин чогуч өлүгү организастаып турар, оң-биле кады, амылал турар кол черинге бешик маддын четтир санын чедикшиктерин.

Эртеги хураалга өшөр Н. А. Булганин, Л. М. Багланович, Г. М. Маленков, А. И. Микоян, В. М. Молотов, М. З. Сабуров, Н. С. Хрущев, Л. И. Брежнев, Д. Т. Шестопалов, Е. А. Фурцева, Н. М. Шерина, А. Б. Аристов, Н. И. Белозер, олардын депутаттар болгаш хой санын амылалчылар түргүчүлөдир адыш чедикшиктерин-биле утааннар.

Сессияга ССР-нин Дээди Советинин Президиумунун кезикчелери, СЭКП Төп Комитетинин кезикчелери, министрлер баа олурушкучулар.

Сессиянын хүн айтырын — үлөтүрү болгаш түдүгүн өргөлөп башкаар чорукту организастарын улам ынай саймаланган дугайында айтыр болгаш РСФСР-нин Дээди Советинин Президиумунун Чарлыктарын бадылаарында дугайы.

Даргалар — РСФСР-нин Дээди Советинин Даргазы депутат И. В. Горюнов сессияны ачканын деп чарааш, РСФСР-те үлөтүрү болгаш түдүгүн өргөлөп башкаар чорукту организастарын улам ынай саймаланган дугайында илеткел кылдыр-биле республиканын Министрлер Чөвүлелинин Даргазы депутат М. А. Исаева сөс берген.

ми чок турган баа кыштагылашкын эки болуп тур дээр хон тургузурары орадажып, кышкы оларларга хойларын аңаа тургузуп болурун оранчок хойну сүрүп чоруп турар чүдөдөр бар.

Ол черлерге хар чашкыны болгаш шуурганнар чок кыш ховар болур дээрин бүтүлөдир билдинтир, мынчанга, агаар-бойдус баскырап келирге, маддын баш санын менди камгап азырын-биле областтарын болгаш республикаларын улуртукчулар болза, олар черлеринче мал чедикшиктерин дээш, хой санын автомашиналарын, тракторларын, бульдозерлерин болгаш харын-даа самолёттарын далаштыгы-биле чорудуу беддерин негел элээрлер. Орта күргөс болгаш колхозтар дыка хой амылал-агынын чарыкталар ужурга таваржып, ичээрлар-даа хойларын баш санын улуг көргөсүн сандары колдуунда-ла болдурмайн баргылаар.

Кышкы оларларга бисте он-он миллион хойларын чыл бүтүлө сүрүп чоруп турар, мынчанга чүтүлө нитири-биле хойларын баш санын көвүдөдир болгаш дүк белеткөөнүн пазын күтүлөдирин чедикшиктерин аңаа кыштагылашкын калдыг эртеринде хой тала-биле хамааржып турар. Моон учурунда агаар-бойдусту хаймарында ийген алгаш, ол херек талазы-биле бис чугула-караалып болбас бис. Эргежок чугула санын ситени болгаш мал чедикшиктерин чогуч өлүгү белеткөөн болгаш оларын хойларын кыштан черлеринче сөөртүп чедирер херек.

4. Баш санын бар турар санын болгаш хойларын тертүлөдир төдөрлөдир негелтинди турар хемчелер-биле хой калжааларын, баа кышкы хураганнашкыны чалгы калжааларын тударын чугулап чорудары эргежок чугула. Бо талазы-биле артык чүдөдөр, демир, черлеп болгаш шифер кышкарлыг ач эртериктү түбү, даа калжааларын тударын чоруду болдурган херек чок дээрин СЭКП Төп Комитетин болгаш ССР-нин Министрлер Чөвүлели баа катап сагындыртуп тур. Хой калжааларын тударында түс черин материалдарын болгаш ылыгы амылалчылар калбаа-биле амылалары эргежок чугула. Ол чорук калжаалар тударын өрткөн чигилди, оң дүгүлөдир. Бо херек талазы-биле амылал, болше-вики, күргөсүн өлүгү-биле амылал кырып-кеш, ону чамлык чыл иштинде шийтирилди херек.

Хой ажылы хөгжүдериин чогуч чугула херек болза сугатты ылыгы чалгы оларларга организастары болур, мынчанга, республика, область бүтүлөдир, край, район, колхоз, совхоз бүтүлөдир бар болуп турар бүтүлө кулавырларын болгаш аргаларын амылал турган, бо айтырнын өң кыска хуулаада шийтирилди эргежок чугула.

5. Амыр үдө чүтүлү хой-хей районнарында хой кыргышкынын болгаш күргөсүн дүк дүжашкынын өлөсүн. Бо амылал дүктүн чидирин, үлөсүн болгаш поклазын болдурбайн организастыг, кыска хуулаада чорудар херек. Кыргышкынын хол чадары-биле кылырга хой бүтүлөдир 200—250 граммдан эвөөн эвес дүк артып калыр, ичээрларга механиктик кыргышкынын турда ол чидирер хой-биле кызырып дээрин дүргүлөгөн чүтүлө турар. Мынчанга кыргышкынын агрегатды бүтүлөдир өң-не улуг чүкүтешки-биле амылал турган дээш хемчелерин амыр эргежок чугула.

6. Дүктү бүтүлөдир көвүдөдирини талазы-биле өң-не кол болгаш шийтирилди чүгө болза мал ажылы кылып турар кижилерден, ол кижилерин шийи азырын, оларга кичээлгеини салындарын

хамааржып дээринче партия болгаш совет органдарынын кичээлгеини онза угандырары эргежок чугула деп СЭКП Төп Комитетин болгаш ССР-нин Министрлер Чөвүлели санап тур. Бо талазы-биле бисте улуг четтестер бар.

Чер-черлерин партия, совет болгаш көдө амылал-агы органдарынын, колхозтар болгаш совхозтарын улуртукчуларын талазында мал ажылынын чүртүлөгөн черлерин ыракта олар-белчирлерде турар турар амылалчыларын култура-амыдыралды өң-не бүдүн негелдирин тургузуп турар ховар эвес, ичээрларга ол талазы-биле аргалар колхоз болгаш совхоз бүтүлөдир бар болгай. Калдарчыларга эки дертинген болгаш чүртүлөгөн элтиг көшүн агогичтерин, өлөдирин турар болур болгаш олар бар турар ужурут. Оларын ийтинге радиолуг турар болур.

Бистин чүтүлүсүн кайма-даа черинге кышкы амыдыралды ховар эвес кылдыр болдур, бүтү совет улус-биле ийгенди кыды чүртүлө болур шак ыныг үдө бис ам чүртүлө турар бис. Радио, телефон, солуннар, ужура-чүдүлүг харылазын бар турда черин ыраа кижилерин харылазын амылалдык болбайн турар. Мынчанга, бо чүдүлө өлүгү-биле кылып каан черлерде калдарчылар болгаш мал ажылынын эске-даа амылалчылар болуун амылалды хамып турарлар, чүртүлөгөн чедирерден ховар бис деп могавайн турар, ийгенди амылал, чалгы-калжас түндөдир берип турарлар.

Партия обкомдары болгаш обкомдор, а кол нурууна партия райкомдары болгаш райкомдор болза каларчылар бригадалары бүтүлөдир амылалды, колхоз бүтүлөдир амылалды, совхоз бүтүлөдир амылалды кижилерин олар билди, хой ажылынын хуу-салымын кымыларын холуга түтүсү берикенин олар билди кылдыр амылал-херекти ичээр организастар херек.

Ол херекте аныктарын ийгенди-биле хандырары эргежок чугула. Казахстан, Орталык Азия, баа Чита, Астрахань, Сталинград областтар, Ставрополь край, Бурут-Моол АССР ышкаш ыныг хову болгаш даа олар-белчиринин районнарында мал ажылында амылалды чүгө аар-берге болгаш шийтирилди болбас эвес, харын баа солун болгаш харын-даа хандыкшыды болуп болур. Мынчанга калдарчынын чалгы профессионалын алган мактап турар ыры Ставрополь крайын көдө амылал-агынын амылалчыларын улуг ыныкшы-биле амылал турары таварылга чүе эвес. Мал ажылында амылалчынын аныктарын хаара тырттарын херекте комсомол организациялары улуг ролду ойнаар ужурут.

Элөөн каш черлерде, ылыгы хойну сүрүп оларлар районнары хой фермаларында, оларга кодан хойларга амылалары-биле таварылга болган, кымыл-намын, эске черлерден келген кижилерин хүлөп ап турары ховар эвес, оңу ам черде канчап-даа болдуртуп болбас.

Колхозтар болгаш совхозтарга калдарчылар бригадаларын эки, ак-сеткилдиг, болуун херөөн билр болгаш аңаа ымак кижилер-биле четтестерин эргежок чугула. Хойну баш санын камгап алганы, мал түлүн хойну ажаан алганы болгаш хойларын бедик продукттуун чедип алганы дээш колхозчуларын баа совхозтарын амылалчынын мактап-шаннаар чорукту чер-черлерин байдалын барымдаалы турган калбаа-биле амылал херек.

Хой ажылынын ылыгы оларларга СЭКП Төп Комитетин

мал амылалчыларын култура-амыдырал талазы-биле хандырар дугайында салгынын, културанын, калжы камгалалынын, чырыдышынын, харылазын амылалчылар салгы салышынын улам улугу-биле ийердир ужурут.

Хой ажылында кижилерин шийи амырын, таарымчалыг тургузурарын, оларга култура-амыдыралды эргежок чугула байдаларын тургузурарын, хойну баш санын көвүдөдир болгаш хой ажылынын продукттуун беддер талазы-биле материалдык сөөртүлгөн айтырларын партия болгаш совет органдарын кичээлгеини төвүгө турар ужурут.

7. Дүк бүтүлөдир улуу-биле көвүдөдир сорулган шийтирилди талазы-биле улуг роль көдө амылал-агынын тускай эртемнигеринге хамааржып турар.

Хой ажылында харын айтырлар кайма хой, борта үлөс амылал-агынын-биле организастарын онза ужура-дузалыг болур. Мынчанга ханы тускай билгилер чокка хой амылал-агынын экижидер чүгүлө.

Колхозтарын, совхозтарын, партия болгаш совет органдарын улуртукчуларын болза көдө амылал-агынын тускай эртемнигерин-биле улаа-дараа сүмөлөжүп турар, оларын димнаар, тускай эртемнигерин бүтүлөдир амылалды эргежок чугула байдаларын тургузур дугайында түргүчүлүг салгы салышынын кылдыр, оларын амылал байдалын экижидер дугайында салгы човар ужурут.

Мал ажылынын айтырларын амылал кылып турар эртем-шиятчелдин албан черлерин амылал экижидер дугайында хандырары амыр баа эргежок чугула.

Эт болгаш сүт бүтүлө талазы-биле бедик көрүгүлөдир чедип амыр дээш социалисттик чарыш ам бүтү чүртүлө калбаа-биле дегереп үгөн. Хой-хей колхозтар болгаш совхозтар көдө амылал-агынын амылалдыг 100 гектар чег бүтүлөдир 100 болгаш оң-даа хой центнер атыт, 400 болгаш оң-даа хой центнер сүтү амыр деп хүлөдөдир ап турарлар.

Хой ажылынын амылалчылары болза, бистин көдө амылал-агынын хөгжүлөдир чад чад болуп турар ол патриоттук шийирилди ийтинге көрүп турар каап болбас ужурут. Сорул болза беш чылдыг артын чамында хойларын кодыны болгаш дүктү бүтүлөдир биче дегерге-ле ийи катап көвүдөдир болуп турар, ичээрларга хой-хей амылал-агылар ол сорулган улам-на кыска хуулаа ийтинге — ий чылдарын дүргүлөдө, харын-даа чалгыс чылдын дүргүлөдөдү күтүлөдүр магат чок.

Эр, херээжен колхозчулар, МТС-терин болгаш совхозтарын амылалчыларын, көдө амылал-агынын тускай эртемнигерин болгаш бүтүлө амылалчыларын партия болгаш совет органдарын улуртукчуларын-биле бистин чүтүлүсү, бистин совет улусу-биле өң чугула болуп турар хой ажылы ышкаш ийинг азырын талазы-биле четтестерин дүргөдир-биле амылал тиклеш шыдаан, ол херек талазы-биле өң чокка үдө шийтирилди чедикшиктерин чедип ап, бистин совет улусу-биле херектедир хандырары чад хире дүк херектедир-дир ол хирин бээр дээринге СЭКП Төп Комитетин болгаш ССР-нин Министрлер Чөвүлели быжыг бүтүлөдир ийердир турар.

ССР-нин Министрлер Чөвүлели
1957 чылдын май 25.

РСФСР-нин Дээди Советинин дөрткү сессиясы

Москвага Кремльдин Улуг ордуна майдын 28-те РСФСР-нин Дээди Советинин дөрткү сессиясы амылалды.

Эртеги хураалга өшөр Н. А. Булганин, Л. М. Багланович, Г. М. Маленков,

